

Nro. 48.

A' FELS. AUSTR. CSÁSZÁR, ES AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBÖL.

Indúlt Bétsből, Kedden Junius 14-dik napján,
1808-ik esztendőben.

B é c s .

A' Fels. Würzburgi Nagy Herczeg Ferdinand Fels. Urunknak kedves testvér öttse, néhány nappal ennekelőtte fzerentsefen ide érkezett, és a' Cs. lakó várnak azon részébe szállott bé, mellyben ennekelőtte, a' Német Birodalombéli Cancellária vólt, most pedig az illy nagy Vendégeknek szállásúl rendtetett. A' mint halla tik, egyedül Eő Cs. Kir. Felsegeknek látogatasokra jött ide, és két hétnél tovább itt múlatni nem szándékozik. — János Cs. Kir. Fő Herczeg Felső Austriai útjából már vissza jött.

B b b

A' nem régiben nyugodalomra bocsátott Gróf Kollowráth Leopold helyett Gróf Zinzendorf Károly neveztetett ki a' belső dolgokban kormányozó Status és Conferencialis Ministernek. — Méltos. Mitterpacher Dániel Ur Eö Nagyságát, Skutari Vál. Püspököt, a' Pécsi Megyés Eklésiának Kántorját és Kánonokját, nem különben a' Fels. Kir. Helytartó Tanátsnak Consiliariusát Nyit. rai Nagy Prépostságra emelni, Méltos. Rauscher Miklós, választott Makariai Püspök Ur Eö Nagyságát, és az Esztergomi, Érseki Káptalannak egyik érdemes Kánonokját Kapornaki Apátúrrá tenni méltoztatott kegyelmesen uraklodó Fejedelmünk.

A' közelebb múlt héten, tsötörtökön, következő Cs. Kir. Pátens adattatott itten ki;

„Mi I. Ferencz, Isten Kegyelmeiségéből Austriai Császár, Magyar - Cseh - Galliczia és Lodoméria Országoknak Királya, Austriai Fő Herczeg, s. a. t. Mi a' mi múlt holnapnak 12. ik napján költ Pátensünkben, olly eszközökre fundáltuk a' rezerva, az az, atartalék seregnek felállitását, vagy inkább a' mi Monarchianknak védelmezését, melly a' szolgálatban lévő ármadiának meg kifsebitése által, a' Status financiajának nagy könnyebítésére fog szolgálni“

„Ezen tekintetből jónak találjuk a' hazának védelmezésére tzélzó tartománybéli katonaságot jó rendbe hozni. Ezen intézetnek eszközlésére az időnek azt a' pontját választjuk, mellyben mi a' száraz Európának minden Hatalmafságival békesseges egyeségben élünk. Mivel tsak az után, és abban az esetben lehet annak hafznát veenni, minekutánna ezek az intézetek el készülnek, és az idő által meg is erősitetnek.“

„Ezeknek végbe leendő vitelekre olly meghatalmazott személyeket neveztünk ki, a' kik az ő értelmeiket, buzgóságokat erántuk és a' Statushoz való hiv hajlandóságokat sok izben meg bizonyították, nevezetesen Stiriában, Karinthiában, Karnio-liában, Triestben és Szaltzburgban a' mi kedves Ötsénket János Cs. Fő Herczeget, a' mi udvari Commissariusunkal Gróf Saurauval együtt; Cseh Országban, Morvában és Sziléziában a' mi kedves rokonunkat Ferdinand Kir. Fő Herczeget a' mi leg főbb Burgrafunkal Gróf Wallissal, és fő Kormányozonkal Gróf Lazanzkyval; Alsó és Felső Aufztriában a' mi kedves rokonunkat Maximilián Kir. Fő Herczeget Gróf Bissingen Praesidensel és Bar. Hackelbergel; Gallicziában Gróf Bellegarde lovaság Generálisát Gróf Wurmser Gubernialis Vice Praesidensel, a' kik a' reájok bízott tárgy eszközlésének modjáról és idejéről tölünk meg határozott instructiokat vettek, 's azok fzerént a' szükséges rendelésekhez hozzá is fognak.“

„Tellyes remenységgel vagyunk a' mi kedves alattvalóinkhoz, a' kik tántorithatatlan hajlandósággal, és hiveséggel viseltettek mindenkor hozzánk, az érant, hogy ők ezen intézetekben a' mi atyai feltételünket tellyes mértékben meg esmérik, és ezt az ő javokkal el választhatatlanúl öfzve kötött dolgot tellyes tehetségek fzerént előmenetelesíteni fogják. Az ebben mutatandó foglalatofság és vigyázóság különös jó tetzésünkre, és azoknak nagy ajánltatásokra fog szolgálni, a' kik ez által magokat mások felett meg különböztetni fogják. — Költ a' mi fő és rezidentziás városunkban Bécsben, Junius 9-ik napján, 1808-ik esztendőben, ország-

lásunk' 17-ik esztendejében. — Ferencz — Grof Ugarte Aloysius, Cseh Országi Fő, és Austriai Fő Herczagségi legelső Cancellarius — Báró v. der Mark József — Gróf Dietrichstein József Károly. — Az ő Csász. Kir. Felsége tulajdon parantsolatjára Báró Kilmannsegge József.

Magyar Ország.

Posonyból Junius 10-ik napján. Ezen folyó hólnap 6-ikan, este kilentzedfél órakor Eő Királyi Fő Herczagsége Károly Ambruzs, Magyar Ország Primásza a' városi harangoknrk zugása, és az egybe sereglett lakosoknak közönséges örvendezése közt ezen Sz. Kir. városba béjött hat lovasgála hintóban. A' Sz. Mihály kapuja alatt állott városi Magistratus mélységes meg alázódással fogadta Eő Kir. Fő Herczagségét, a' város fő Birája pedig Schmidt József Ur egy szép oratiót mondván előtte, a' város kultsait által adta, 's igen kegyelmesen venni méltoztatott a' szives közföntést. Onnan a' Sz. Márton templomához menvén annak ajtaja előtt az ide való Parochus és Esztergomi Kánonok Fő Tisztelendő Alagovics Sándor Ur Eő Kir. F. Herczagségét méltó tisztelettel fogadta 's a' szentelt vizet eleibe nyújtotta. Ezen templomban végbe vitt áhétatofsága után ismét hintajába fel ülven Eő Kir. Fő Herczagsége a' Primatialis palotába ment, mellynek kapuja alatt az ide való megyés Káptalannak nagy Praepostja F. Tisztelendő Sober János Evangelista Ur, és a' több Káptalanbéli Pap Urak eleibe mentek, és azon palota szálájába fel vezették. A' következett napon dél előtt minden itt lévő hadi és polgári tisztviselők udvarlására mentek

Eö Kir. Fő Herczegségének, 's magokat kegyelmes-ségébe ajánlották.“

Kedves Magyar Hazánknak néhány Kerületi-ből, nevezetesen a' Tifzán innen és túl fekvő Vármegyékből, mellyeket a' böv termésré nézve eddig Gózsennek méltán lehetett nevezni, az efsőnek nem léte miatt sok panaszolkodó leveleket vettünk. Nevezetesen Tek. Borsod Vármegyéből egy nagy hazánkfia illy foglalatú tudósítást küldött hozzánk: Én, úgymond, kedves házam népével együtt egészséges vagyok; de a' mi földünk az ifzonyú fzaráz-sággal kinlódik, a' tavaszi vetéseinkből semmi sem leszen, fzenánk sem leszen tellyefséggel, az őfzi vetés, itt, a' felsőbb Vármegyékbe, és Zabolcsba is meg lehetős, de az allföldön Túr vidékin, úgy mondják, semmi se leszen. A' Nagy és Kiss Kunságból is hasonló panaszolkodó tudósításokat vettünk, melly miatt, a' mi másként bóldog Magyar Hazánkban a' drágaság és a' nép insége nagyon meg fog öregbedni. Ellenben egész Aufztriában, Morva és Cseh Országokban, sőt Magyar Hazánknak Dunán túl fekvő Vármegyeiben is, a' hol gyakorta való szép efsözések vóltak, gazdag aratást lehet reményleni, de azért meg is igen keveset száll alabb az élet árra.

Hadi Tudósítások.

A' miképpen a' 21-ik Májusi tudósítások tarták, Anglus Admiralis Saumares a' múlt April. 26-ik és 28-ik napjain a' kormányára bizatott hadakozó és több kissebb rangú hajókkal az Angliai kikötőhelyekből ki evezvén egyenesen az északi tengerbe ment, olly véggel, hogy a' Széciai hadi né-

pet a' Norvégia ellen való hadakozásban segittse. Ezen hajóseregen a' Német légióból a' General Moore vezérlése alatt 8 vagy 12 ezer ember lenni mondatik. Ezeknek Gothenburgnál a' szárazra leendő kifutások után maga a' hajósereg a' Balthicum avagy Napkeleti tengerbe evezett. — Egy Svéczia Országból Koppenhágába ment idegen kereskedő oda azt a' hírt vitte, hogy Svécus Generál Toll 12000 emberrel Stokholmba masirozott azon ókból, hogy a' Gothlandi szigetben lévő Oroszok ellen azon Kir. Várost védelmezhesse.

Tornea városa, a' mellyen által Svéczia Országba bé nyomúlni igyekeznek az Orosz seregek, Laplandianak egyetlen egy városa, és az északi polus felé a' leg végső hely. Az egész nyáron Junius holnapja előtt és utánna, ott soha se nyugszik le a' Nap; elienben December holnapjában, a' midön a' déli polus 23 grádussal közelebb van a' naphoz, Torneában szüntelen való éjtszaka van, és egyedül a' hold, a' hó, a' tsillagok és az északi hajnal által világosittatik meg. Tornea városa környékén száraz homoknál, puszta mezöknél, télen nyáron hóval fedett hegyeknél egyebet látni nem lehet, mellyek miatt kéntelenek az Oroszok minden tábori eleségeket oda magokkal vinni. Az napnyúgoti Bothnia, a' mellyhez Tornea és Laplandia számláltatik, 1900 Svécziai négyszegü mértföldet foglal magában, még is 70000 embernél többre nem megyen annak népefsége.

Orosz Birodalom.

A' Sweaborgi erőtségnek el foglaltatására, 's annál fogva az egész Svéciai Finnlandiának meg hó-

doltatására nézve, St. Pétersburgban a' múlt Pünköst Havának 9-ik napján fényes áhétatozás tartott, mivel azon tartománynak bírása által az Orosz Birodalomnak határjai 's hatalma nagyon meg öregbített.

A' Balthicum, avagy napkeleti tengerben fekvő Gothlandiai szigetről, mellyet az Orosz hadi seregek nem régiben meg hódoltattak, a' tengeri dolgokra ügyelő Orosz Ministerium következő módon szól: „Ez a' sziget, úgymond, a' jelenvaló környülállások közt, midőn az előbbi mindenek előtt tudva lévő történetek miatt, az Anglusok és Svédusok ellen való hadakozásra indított a' Pétersburgi Cs. udvar, különös figyelmetességet vont magára. Ennek a' Balthicum tenger közepében való fekvése, a' Finnlandi és Bothniai tenger öbleivel való szomszédtsága, annak kikötőhelyei és kebelei igen alkalmasak az azokban való tengeri készületeknek tételekre, egybe való kaptoltatásokra, 's tartásokra. — Igen alkalmas lett volna ez a' sziget egy olly tengeri Hatalmasságnak birtokában, mint a' millyen Anglia Ország, a' többi északi Hatalmasságok tengeri kereskedéseknek meg akadályoztatására, és az északi vizeken való uralkodásra.

E' mellett ebben a' szigetben, t. i. a' Gothlandiaiban nagy bőséggel vannak a' természetnek javai, gazdag, 's termékeny, és nem tsak a' hadakozó seregeknek tápláltatásokra, hanem egyfzersmind a' nagyon meg tsökkent industriának és kereskedésnek vízfza állittatásokra is igen alkalmas.

Mind ezeknek meg fontolása indította az Orosz fő kormány széket azon szigetnek el foglaltatására, mellynek elfközöltetését ő Csász. Felsége B o d i s-

k ó Contre-Admirálra bizta, és elegendő hadi népet 's ártillériát adott nékie. Ez a' vitéz ember a' múlt Apr. 21 ikén az alatta való néppel együtt a' Liebau-i kikötő helyből ki evezvén, a' következett napon délután 3 órakor a' Gothlandiai szigethez érkezett, és a' ködös időt használván azon sziget' déli részén a' Slesvigi öbölben a' maga hadi népét minden ellentállás nélkül a' szárazra ki szállította, és ott semmit sem késedelmezvén, sebes lépésekkel azon sziget fő városa Wisby alá masirozott. Ezen nem várt történeten meg rettent lakosok eleinte széllyel futottak, hanem ismét öfzve csoportozván ellent állani akartak. De a' fent nevezett kormányozó Contre-Admirálisnak nyájas barátsága, szelid intései és biztatásai csak hamar arra bírták őket, hogy fegyvereiket le tévén honnyokba visszra térjenek. Azután maga azon szigetnek kormányozója is, a' városbéli deputátusokkal együtt az Orosz vezérhez menvén meg hodóltak, 's magokat az Orosz Császár hatalma alá vetették. — Aprilis 23-ikán az Orosz előljáró sereg Wisby városába bé ment, és a' következett napon viradtakor a' több Orosz hadi néppel maga a' fő vezér is bé masirozott, és az Orosz Császár nevében azon sziget kormányát kezére vette. — Illyenképpen ezen sziget, mellynek népessége 33000 lélekre tétetik, leg kisebb vérontás nélkül az Orosz Csász. birtokába esett.

Frantzia Birodalom.

Különbkülönbféle tziikkelyekben le írja a' Párisi officialis újság leveleknek kiadója azon tiszteletet, mellyel a' Spanyol Király és Királyné, a' kiknek társaságokban volt a' bekefség herczeg, 's ennek leánya

az Alkudiai herczeg affzony is, Bayonnétól fogva Fontainebleauig fogadtattak a' néptől. A' múlt Majus 24-ik napján a' Hetruriai Királyné is oda érkezett a' Királyi udvari Orvossal, udvari káplánokkal, és udvari dámákkal együtt. Még azon napon estéli hat órakor azon Csász. mulató palota szomszédságában lévő kies erdőbe mentenek a' Király, Királyné, a' Hetruriai Királyné és ennek fia sétálni. A' Király hintájába nyólcz, a' többieknek hintaikba pedig hat hat Császári válogatott lovak vóltak bé fogva. Ezeket a' nagy vendégeket formaruhás vadász tisztek, és a' Csász. testörző seregből valók kisírték. — A' következett napon a' Fontenaibleaui előjárók is tiszteletekre mentek, a' polgármester vólt a' szószóllójok. — Az a' szép falusi helység Navarrében, a' hová az Afzturiai herczeg lakni megyén, Frantzia Országban Normandia nevezetü tartományában fekszik, a' hól néhai IV. Henrik Francia Király gyakran mulatta magát, azután a' Bouillon Herczeg birta. Egész Frantzia Országban leg szebb 's leg kiesebb helységnek lenni mondatik, az oda való kastély is pompás és királyi költségen épült. — A' Compiegnei kastély, mellyben a' Spanyol Király és Királyné lakni fognak jövendőben, a' leg régibb királyi lakhely Frantzia Országban. Sok Királyok építettek azon, és tsak XIV. Lajos vitte tökéletességre. A' historiákban arról is igen nevezetesé lön ez a' Királyi kastély, hogy az Orleansi szüzet 1430-ik esztendőben ott fogták el az Anglusok.

Spanyol Ország.

A' Bergeni Csász. Nagy Herczeg, a' kit IV. Károly Király az egész Spanyol Monarchiának Generál Helytartójává, és a' Fő Kormányfőnek Elő-ülőjévé tett, a' leg nagyobb nyájassággal és ember-séggel fogadta azokat a' Spanyol Országai Grandeseket, és polgari 's hadi tiszttviselőket, a' kik az ő tiszteletére menvén, nékie meg hódoltak. Kiki meg van a' jó gondolkozásu és jó szivü Spanyolok köz-zül arról gyözödve, hogy kiváltképen ennek a' nagy Hérosnak lehet a' meg háboritatott tsendefségnek hirtelen lett visszafereztetését köszönni, és a' Francia 's Spanyol Armadia közt lévő szép egyefséget tulajdonítani.

A' Spanyol Országai Grandesek, az az, Magnások közzül sokan Bayonneba utaztak olly feltétel-lel, hogy Napoleon Császártól egy új Királyt kérjenek magoknak, még pedig a' Fr. Császári Ház-ból, mindnyájan abban a' reménységben lévén, hogy egyedül e' ferezheti vissza a' Spanyol Monarchiá-nak régi fényefségét, ditsösségét, és hogy e' fog-lálhattya el a' több Európai Hatalmaságok közt azt a' rangot, mellyet azon Orzágnak ditső fekvése, gaz-dagsága, és hadi népének vitézsége után el érhet. — Ezt kívánnyák a' Nemefség, a' Gazdagok, a' Papság, és a' józan gondolkozású Spanyol lakosok.

A' meg háboritatott tsendefségnek hirtelen lett vissza fereztetése (igy szólnak a' Madritti közön-séges újság levelek) elegendő tanúbizonysága lehet annak, hogy ezen város lakosinak több részét sem-mi pártos gondolatok nem lelkesítették, egyedül a' tudatlan 's alávaló kösség indította az utolsó ze-

nebonát, melly minden erőtlen és vigyázatlan Kormányfzéknek ártalmára szokott lenni. Egy olly időpontban, 's olly városban, mellyben minden kereskedés, minden industria meg szünt, a' tehetősebb lakosoknak helytelenül értett jóltévősege a' henyélő embereknek számát nagyon meg szaporította. Illyen állapotba helyheztetett emberek indították Madridban az utolsó támadást, mellyben városunk útzai verrel vóltak bé fedve. A' békefség Herczeg palotájának és más gazdag házaknak feldullása sok prédával biztatta őket. — Egyedül a' Frantzia seregek mentettek meg bennünket a' végső veszedelemtől. Már régtől fogva érzettük a' közönséges reformatiónak szükséges vóltát, de minden értelmes ember azt óhajtotta, hogy azt magok a' bölts egek és nem a' népnek sepreje eszközöljék. A' Császári Bergeni Nagy Herczeg, azokat a' lakosokat, a' kik az utolsó revolutioban nem részesültek, meg mentette a' veszedelemtől.

Soha sem vóltak ennek a' nagy hérosnak nagy talentomai tündöklőbbek mint most; Ő az el fajultakat és a' büntetésre méltókat is, a' mennyire lehetett, meg kéméillette, 's érettek Napoleon Frantzia Császárnál a' kezefséget magára válalta. Spanyol Orfzágnak több városaiban és helységeiben is, a' mellyekben a' pártoskodás támadott, azt jókor meg fojtották a' Frantzia hadi seregek. A' majdan következő változás meg fogja Spanyol Orfzággal a' maga belső erejét esmértetni, mellyet régtől fogva nem esmért, 's azzal nem is élt. Minden Madritti jó polgárok tsendesesen várják azon gyűlésnek követkeéseit, mellyet a' Spanyol Orfzági Grandesek és egyéb fő emberek Bayonnében tartanak.

A' Párisi közönséges újságlevelekben IV. Károly Spanyol Országai Királynak maga Királyi Székéről való lemondása környülállásosan elő adatik, és azoknak az uralkodó Fejedelmeknek tselekedetekkel, a' kik a' 16-ik Századtól fogva országglásokról lemondottak vala, öfzve hasonlitatik. Illyen vólt V. Károly Császár és Spanyol Király, a' ki 1555-ik esztendőben az Országglásról lemondván, a' Császárságot testvér öttisének I. Ferdinándnak, a' Spanyol Országai Királyságot a' maga fiának Filepnek hagyta, maga pedig Estremadurában az Hieronymita Barátoknak Sz. Justus nevü klastromokba ment, hol 1558-ik esztendőben meg is hólt. Illyen vólt V. Kazimir Lengyel Király, a' ki ifjúságában a' Jézus nevét viselt Szerzetes Rendbe állott, X. Jnnocentius Pápatól Kárdinálissá tétetett, testvér bátyjának Uladislaus Zsigmond Királynak halála után a' Lengyel Orszagai Királyi székre ültettetett, hanem minékutánna ellenségein diadalmat vett, 's Országát jó rendbe hozta vólna, 1668 esztendőben a' Lengyel koronát le tette, Franciaországba ment, és XIV. Lajos Király engedelméből a' St. Germain Apaturságba költözött, 's ott 1672-ik esztendőben meg is hólt. — Ezeknek nyomdokaikat követte Kristina Svéciai igen tudós és hatalmas Királyné a' nagy Gustáv Adolfnak leánya, 's Németországban történt halála után minden birodalmainak örököse, a' ki 45. esztendőig tartott szereztsés uralkodása után a' Svéciai Kir. Koronáról lemondott, 's azt Károly Gustávnak, édes attya testvér huga Katalin és János Kazemer Palatinatusi Gróf fiának adta, maga pedig a' Svéciai hideg és vad levegőt melegébbel akarván fel tserélni 1654-ik esztendőben Olasz

Országba ment, 's ott VII. Sándor Pápa uralkodása alatt az Evangélika vallásból a' Római Catholica Híre tért, hol 1689-ik esztendőben meg is halálozott. Ezt mivelte V. Filep Spanyol Országai Király Károly Királynak nagy atya is, a' ki minekutánna egész Országglasának ideje alatt sok viszontagságokon ment volna által, 1724-ik esztendőben a' Spanyol Koronát első szülött fiának Lajosnak adta által, de ez még azon esztendőben, Kis Asszony Havának 31-ik napján a' himlőben meg halálozván, ismét a' Királyi székebe ült, 's abban 1746-ik esztendőben történt haláláig meg is maradt. — Végtére ezeknek példajokat követték Victor Amadé és Károly Emmanuel Ferdinánd Szárdinai Királyok is. Amaz a' Spanyol Országai succesió miatt támadt hosszas hadakozás alatt hol a' Frantzia Kirallyal, hol az Ausztriai Fels. Házzal tartván, 's annál fogva sok viszontagságokat szenvedvén, végre 1730-ik esztendőben Orzága igazgatásat első szülött fiára Károly Emmanuel III. Victorra bizta. Az utólsóbb, t. i. Károly Emmanuel Ferdinánd a' Frantzia revolutio miatt támadt háborúban a' Szabandiai herczegségtől, 's több tartományaitól meg fosztatván a' Szárdinai szigetbe ment, de ott sem lévén tökéletes tsendefségben, végtére a' Királyi széket testvér ottsének Victor Emmanuel Kajetan Aostai herczegnek engedte, maga pedig Rómába ménvén életének hatra maradt részét kereszteni áhétatoiságban töltötte és végzette el.

A' fent említett Párisi Zsurnálban az V. Károly Császár 's egyfersmind Spanyol Király és IV. Károly Király országglasokról lett lemondásokról következőképen okoskodik az Iró: „Az V. Károly

Császár országlásáról lett lemondása leg nevezetesebb történet volt, ez nem kényszerítésből hanem önként, nem hirtelenségből, hanem a' környülállásoknak jó megfontolása után, nem a' népnek ellene való pártosságából, hanem tsendessen következett és ment végbe. Ellenben a' IV. Károly Országlásról való lemondását inkább erőszakos királyi széktől való megfosztásnak lehet nevezni. A' Spanyol korona nagyon megmotskoltatott, és más koronákra nézve is rossz következesei lehetnek annak jövendőben.

Portugallia.

Ennek az Országának Bayonnebe ment deputatusait (igy szólnak a' 9-ik Majusi Lizbonai közönséges újság levelek) nagy kegyességgel fogadta Napoleon Császár, és bizonyosokká kívánta őket arról tenni, hogy ő a' Portugalliai nemzetet szereti, és szerentséssé kívánja tenni. Közönségesen lehet azt mondani hogy e' jó nép, és nagyra mehet a' jó kormányozás és megvilágosittatás után. Kiváltképen a' munkához kell azt szoktatni, erre tzeloznak a' jelenvaló Kormányozásnak hasznos intézetjei. A' lakosoknak nagyobb része kóldusokból áll, de ők nem magok meg alacsonyításával, 's nem szemtelenséggel hanem illendőséggel és vidám ábrázattal szoktak kóldúlni. Minden nagyítás nélkül azt lehet mondani, hogy Portugalliának nagyobb része alamisnából élt. A' tehetős lakosok kevés munkával jutottak Brazilia kintseinek birásához, a' szegények pedig élni, de semmit sem akartak dolgozni, mellynek kiváltképen való oka ez, hogy a' gazdagok az alamisnálkodást leg főbb jóságos tselekedetnek tar-

tották, 's olly ertelemben vóltak, hogy jobb végre pénzeket nem fordithattyák, mint ha minden szegénynek, minden különbség nélkül alamizsnát adhatnak. Illyenképen Braziliának minden kintseit a' henyélő emberek és azok az idegenek eméztették meg, a' kik eleséget, kézmiveket, és köntösöket szolgáltatattak a' munkaságot szégyenlő Portugallusoknak. Az előbbi uralkodók alatt gyakorta fő rangu emberek is 'pénzt kóldultak a' Fejedelemtől, semmi egyéb okot nem adván tselekedeteknek, hanem hogy a' nélkül szükségre juthatnának. Sokszor még az olly dámák is, a' kik után inasok, és komornyiknek mentenek, az útzakon alamizsnát kérni nem szégyenlettek. — Most már mindezeknek meg kell szünni. Portugalliának meg változott állapotja munkasságot és egymással való vetélkedést fog szülni. Meg kell a' kóldulásnak szünni, meg kell világosodni az elmének. Természeti jozan okossággal és a' jóra való hajlandósággal bir a' Portugallus, utat és módot fog néki az új kórmány arra mutatni, miként kellyen nékie a' természet ajándékival elni, és a' bal vélekedesektől meg menekedni.“

*

*

*

**Kedves Magyar Hazánk boldogulását
tárgyazó Tudósítás.**

Pesti Földmérő, 's ugyan Pest városi születésű tudós hazánkfia **Witsch Rudólf** Ur itt Bétsbén következő foglalatú könyvetskét nyomtattatott nem régiben: (Vorschlag, wie das auf dem Reichstage 1807, zu Ofen im zwanzigsten Artikel sanctionirte Gesetz di Urbarmächung des Flugsandes in Un-

garn betreffend leichter realisirt werden könnte. Auf eigene Erfahrungen gegründet von Rudolf Witsch Ingenieur, Wien 1808. auf Kosten des Verfassers, Gedruckt mit Straufsischen Schriften — az az: Az eránt való Javaslás, miképen lehetne leg könnyebben az 1807-ik esztendőben, Budan tartott Ország Gyűllésének 20-ik tzikkelyében meg állapitatott törvényt melly a' Magyar Országgi homokos földeket miveltetökké és gyümöltstermökké, való tételét tárgyazza, tökéletefségre vinni s. a. t.

Sok ide való tudós emberekkel közlötöte ezt a' tudós munkátskát a' Szerző, 's mindnyájan, a' kik a' dolgot értettek, helybe hagyták a' tapasztoláson épült javaslatát, nevezetesen Eö Excellentiája Báró Summerau a' Cs. Kir. Policiára és Könyvek visgalására ügyelő udvari Hivatalnak Praesidense következendő foglalatú levelet küldött hozzája: Nemzetes Uram! Azon figyelmetefségét, mellyet a' Magyar Országgi homokos földeknek miveltetethésekről irott munkájának hozzám való küldésével erántam mutatott, haladó szivvel vettem. Nagy meg elégedéssel tapasztaltam abban Kigyelmednek a' köz Jó és haszon eránt való nagy buzgóságát, 's nem kétlem, hogy azok, a' kik a' dolgot értik, és a' Kigyelmed Javaslásának haszonra való fordítását meg esmérik, a' Kigyelmed hazafiúi buzgóságát meg jutalmaztatni ne kívánnják. Midön Kigyelmedet a' maga talentomainak köz haszonra való fordítására serkenteném, bizonyofsá teszem azon megbetsültetésről, mellyel álhatatofsan vagyok. — Nemzetes Uramnak Köteles szolgája Báró Summerau.